

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Redovisning av kreditförluster enligt IFRS 9 i europeiska banker

Magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning
Vårterminen 2018

Handledare: Emmeli Runesson

Författare: Henric Fransson
Fredrik Thorén

Förord

Vi, författarna, vill rikta ett stort tack till vår handledare, Emmeli Runesson, för all hjälp med uppsatsen och för att du tog din tid för att ge oss den hjälp vi behövde.

Vidare vill vi tacka våra kurskamrater och deltagare på delseminarierna för värdefull feedback och noga utvalda kommentarer. Ett extra tack ges till Daniel Strömborg och Dorota Glosniak som tog sin tid och hjälpte till med korrekturläsning, trots att de själva hade mycket att göra med sin egen uppsats.

Utan hjälp från er alla hade denna uppsats inte kunnat bli färdigskriven!

Göteborg i juni, 2018

Henric Fransson och Fredrik Thorén

Sammanfattning

Titel:	Redovisning av kreditförluster enligt IFRS 9 i europeiska banker
Författare:	Henric Fransson och Fredrik Thorén
Handledare:	Emmeli Runesson
Lärosäte:	Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
Nyckelord:	Kreditförluster, IFRS 9, IAS 39, tillsyn, Post-implementation Review, PiR
Bakgrund:	Efter finanskrisen 2007–2009 började IASB arbetet med att ta fram en ny standard för redovisning av finansiella instrument. Denna standard, IFRS 9, medför bland annat nya regler för redovisning av kreditförluster som skiljer sig stort mot hur det har sett ut tidigare.
Syfte:	Att undersöka påverkan som IFRS 9 och i synnerhet ECL-modellen har på bankers befarade kreditförluster och om redovisningen av dessa varierar mellan länder i Europa.
Metod:	Studiens två hypoteser besvaras med hjälp av olika metoder. För Hypotes 1 uttrycks resultatet i medelvärde samt median. För Hypotes 2 används regressionsanalyser.
Slutsats:	Införandet av IFRS 9 bidrar, utifrån vår data, till en ökning av befarade kreditförluster. Ökningen var kraftigare än förväntat och har en hög resultatpåverkan. Studien fann även en tendens att banker med lägre grad av tillsyn värderar sina kreditförluster högre.

Abstract

Title:	Loan loss accounting in accordance with IFRS 9 in European banks
Authors:	Henric Fransson and Fredrik Thorén
Advisor:	Emmeli Runesson
Seat of learning:	University of Gothenburg, School of Business, Economics and Law
Key words:	Credit loss, loan loss provisions, IFRS 9, IAS 39, enforcement, Post-implementation Review, PiR
Background:	After the 2007-2009 financial crisis, IASB started the process of developing a new standard for financial instruments. This standard, IFRS 9, includes new rules for loan loss accounting, very different from how they have been under the previous standard, IAS 39.
Purpose:	The purpose is to determine the effect of IFRS 9, and the new ECL model in particular, on banks' expected credit loss. The study also aims to determine if these expected credit losses differ between European nations, based on enforcement.
Method:	The studies' two hypotheses are answered with different methods. Hypothesis 1 is answered using mean and median values. Hypothesis 2 is answered using regression models.
Conclusion:	From our data, the introduction of IFRS 9 leads to an increase of expected credit losses. The increase was bigger than expected and has a large impact on banks' income. The study also found a relationship in banks loan loss accounting between countries with lower enforcement and higher estimation of expected credit losses.

Förkortningar

ECL	Expected Credit Loss
EU	Europeiska unionen
GAAP	Generally Accepted Accounting Principles
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
LLP	Loan Loss Provision
PiR	Post-implementation Review
PTI	Pretax Income

Innehåll

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Problemområdet	1
1.3. Syfte	2
1.4. Urval, data, metod	3
1.5. Resultat och slutsatser	3
1.6. Svagheter med studien	4
1.7. Undersökningens bidrag	4
2. Reglering	5
2.1. IAS 39	5
2.2. IFRS 9	5
3. Tidigare litteratur och hypotesutveckling	7
4. Metod och datainsamling:	10
4.1 Statistiska analysmetoder	10
4.1.1. Hypotes 1	10
4.1.2. Hypotes 2	11
4.2. Urval	13
4.3. Data	15
5. Resultat och analys	16
5.1. Hypotes 1	16
5.1.1. Hypotes 1 t-test	18
5.1.2. Snedvridet resultat	19
5.1.3. Diskussion	20
5.2. Hypotes 2	21
5.2.1 Diskussion	23
6. Slutsatser	25
6.1. Förslag till fortsatt forskning	26
Källförteckning	27
Bilaga 1	i

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Åren 2007 till 2009 präglades av en global finanskris. Denna kris kom att påverka ekonomin och redovisningen under en lång tid framöver. Även om krisen var ett faktum hade effekterna kunnat vara mindre om bankers redovisning av kreditförluster varit mer förutseende istället för reaktiv. År 1999 gav IASC ut standarden IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Denna standard ansågs redan från början krånglig och finanskrisen ledde till att stor kritik riktades mot standarden. Standarden innefattade bland annat en modell för nedskrivning av finansiella tillgångar där nedskrivningarna, kreditförlusterna, redovisades först när de var bekräftade. I samband med finanskrisen råkade banker ut för stora kreditförluster. När dessa väl redovisades för marknaden var finanskrisen redan ett faktum (IFRS 9BCE.90; Marton, Pettersson & Lundqvist, 2016). Som svar började IASB arbetet med en ny standard för finansiella instrument, IFRS 9. IFRS 9 antogs av EU 2016 och trädde i kraft den första januari 2018.

IFRS 9 innebär bland annat ett nytt sätt att redovisa befarade kreditförluster, modellen för förväntade kreditförluster eller ECL (Expected Credit Loss). Denna förändring innebär ett skifte från en bakåtblickande till en framåtblickande modell för hantering av kreditförluster (Frykström & Li, 2018). Försenad redovisning av kreditförluster var inte det enda problemet med IAS 39. Även att man skulle använda sig av flera olika modeller för att värdera finansiella instrument ansågs vara problematiskt (IFRS 9BCE.91). IASB menar att IFRS 9 är lösningen på dessa två redovisningsproblem (IFRS 9BCE.92).

IFRS 9 är en helt ny standard och därför har inte forskning kunnat göras på dess effekter än. Tidigare forskning har dock bland annat behandlat problematiken med IAS 39 och dess hantering av kreditförluster. En studie av Marton och Runesson (2017) undersöker banker inom EU och Schweiz där IAS 39 jämförs med lokala redovisningsregler (local GAAP) där reglerna för kreditförluster tillät framåtriktade kreditförlustreserveringar. De kom fram till att local GAAP överlag bidrog till en bättre bedömning av kreditförluster än IAS 39, givet att tillsynen är starkare och bankerna är större eller har högre resultat (Marton & Runesson, 2017).

Slutsatserna som Marton och Runesson (2017) kommer fram till kan jämföras med forskning som berör skillnader i bedömningar mellan regel- och principbaserade redovisningsregelverk. Agoglia, Doupanik och Tsakumis (2011) menar att ekonomichefer är mindre benägna att bokföra aggressivt vid ett principbaserat regelverk, i jämförelse med ett regelbaserat regelverk. De finner även att vid en stark tillsyn minskade risken för aggressiv bokföring (Agoglia et al., 2011). Även Jamal och Tan (2010) finner att vid en principbaserad redovisning hade tillsynen från revisorer en stark påverkan på resultatmanipulering.

1.2. Problemområdet

IFRS 9:s modell för redovisning av förväntade kreditförluster sker i tre steg. I steg 1 ska banker uppskatta förväntade kreditförluster under en tolv månadersperiod och skapa en kreditreserv för

dessa. Steg 2 sker när en betydande ökning av kreditrisken har skett. Då baseras de förväntade kreditförlusterna på tillgångens återstående löptid, det vill säga hela krediten skrivs ner och förs till en kreditreserv. I steg 3 behandlas bekräftade kreditförluster, liknande hur IAS 39 bemöter dem. Eftersom att en kreditreserv redan skapats påverkar detta steg inte resultatet på samma sätt som det hade gjort enligt IAS 39 (Frykström & Li, 2018).

IFRS 9 har nu införts och med det skall samtliga lån räknas om och nedskrivningsprövas. ECL-modellen innebär att samtliga krediter kommer att skrivas ner enligt steg 1, med en uppskattning av de förväntade kreditförlusterna under en tolv månadersperiod framöver. Dessutom kommer krediterna prövas för att flyttas till steg 2 (Frykström & Li, 2018). Det innebär att lånen skrivs ner i sin helhet över hela sin återstående löptid. I övergången mellan IAS 39 och IFRS 9 innebär det potentiellt att fler krediter skrivs ner än tidigare och att dessa befarade kreditförluster, tillsammans med förlusterna från steg 1, bidrar till en högre resultatbelastning än tidigare.

Syftet med EU-förordningen från 2002 är att alla marknadsnoterade företag inom EU måste följa IFRS på koncernnivå för att på så sätt möta globaliseringens behov genom att minska de nationella redovisningsskillnaderna (Ball, 2006). Det har dock visat sig att det fortfarande finns skillnader mellan länder trots införandet av IFRS inom EU (Nobes, 2006; 2013). Principbaserade redovisningsregelverk lämnar generellt sett större utrymme för bedömning. Både IAS 39 och IFRS 9 är principbaserade standarder, men IFRS 9 lämnar större utrymme för bedömningar. Detta kan innebära att de nationella skillnaderna kan ha ökat efter införandet av IFRS 9, som är en standard där en större grad av bedömningar krävs i jämförelse med dess föregångare. Denna potentiella ökning relaterar till tillsynen i de olika länderna och sambandet mellan graden av resultatmanipulering och graden av tillsyn som nämns av bland annat Agoglia et al. (2011) och Jamal och Tan (2010).

1.3. Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka påverkan som IFRS 9 och i synnerhet ECL-modellen har på bankers befarade kreditförluster och om redovisningen av dessa varierar mellan länder i Europa.

För att uppfylla syftet använder sig studien av två huvudhypoteser, varav Hypotes 1 har två delhypoteser. Hypotes 1 kopplas till syftets första del, *“undersöka påverkan som IFRS 9 och i synnerhet ECL-modeller har på bankers befarade kreditförluster”*. Hypoteserna H1a och H1b beskrivs som följande:

H1a: Bankers befarade kreditförluster kommer att öka.

H1b: Bankers befarade kreditförluster kommer att öka, och dessa påverkar bankernas resultat negativt.

Studiens andra hypotes, H2, kopplas till den andra delen av syftet: *“...om redovisningen av dessa (kreditförlusterna) varierar mellan länder i Europa”*. För att undersöka detta används graden av tillsyn i ett land som förklarande variabel för skillnaderna i storleken på kreditförlustförändringen efter IFRS 9. H2 beskrivs som följande:

H2: Värderingen av befarade kreditförluster enligt IFRS 9 är högre hos banker i länder med lägre tillsyn.

Det förväntade resultatet är att de undersökta bankernas befarade kreditförluster kommer att öka efter införandet av IFRS 9. Tidigare undersökningar som har undersökt övergångseffekten av IFRS 9, genom att fråga vad bankerna själva tror, har kommit fram till att kreditförlusterna kommer att öka med mellan 13 och 25 % (Barclays, 2017; Deloitte, 2016b; EBA, 2017). Denna studie förväntas att bekräfta en ökning inom detta intervall.

Beträffande H2 finns forskning som tyder på att graden av tillsyn starkt påverkar redovisningen vid en principbaserad redovisning. Med grund i denna forskning förväntas en skillnad i befarade kreditförluster som kan jämföras med tidigare forskning som tar hänsyn till grad av tillsyn i olika länder.

1.4. Urval, data, metod

För att undersöka ECL-modellens påverkan på bankernas kreditförluster undersöks 102 börsnoterade IFRS-banker inom EU, Norge och Schweiz. Data har samlats in delvis manuellt från bankernas årsredovisningar, delvis genom databasen Orbis.

För att uppnå studiens syfte har IFRS 9:s inverkan på de befarade kreditförlusterna (här kallat ECL) undersökts genom att ökningen av dessa har satts i relation till de befarade kreditförlusterna (här kallat LLP) tillhörande räkenskapsåret 2017. Detta kommer att visa hur mycket de befarade kreditförlusterna har ökat. Vidare har det även undersökts hur stor denna effekt är procentuellt i förhållande till 2017 års resultat före skatt, vilket kommer att visa vilken effekt ökningen har på resultatet.

Tre regressionsanalyser har utvecklats för att kunna undersöka skillnaden mellan bankers värdering av befarade kreditförluster beroende på graden av tillsyn. I samtliga regressionsanalyser är den beroende variabeln ökningen av de befarade kreditförlusterna medan de oberoende baseras på ett tillsynsindex.

1.5. Resultat och slutsatser

Som förväntat bekräftar denna studie att införandet av IFRS 9 bidrar till en ökning av befarade kreditförluster. När effekten av IFRS 9 jämfördes med tidigare befarade kreditförluster från 2017 års årsredovisningar visade det sig att den genomsnittliga ökningen av var 271,23% (median 110,50%), vilket var högre än förväntat. Denna ökning av befarade kreditförluster skulle ha minskat bankernas resultat genomsnittligt med 17,75% (median 12,71%) om effekten hade påverkat resultaten före skatt för räkenskapsåret 2017. Studien fann även en tendens av att banker med lägre tillsyn tenderar till att värdera sina kreditförluster högre.

1.6. Svagheter med studien

I och med att IFRS 9 trädde i kraft vid början av 2018 finns inte data från årsredovisningar i särskilt stor utsträckning. Mindre än hälften av de undersökta bankerna har redovisat för hur mycket de uppskattar att förändringen av kreditförluster kommer att påverka resultatet, medan majoriteten valt att inte visa information. Detta kan potentiellt begränsa urvalet av banker. Det kan också uppstå en snedvridning av resultatet om det skulle råda någon så kallad "*self-selection bias*", alltså att de som valt att redovisa sina befarade kreditförluster är de som vill göra rätt för sig.

För att testa Hypotes 2 används ett index som anger graden av tillsyn i de aktuella länderna. Det index som används är det som anges i Brown et al. (2014). En svaghet med att använda detta index i denna studie kan vara att den senaste datan som indexet baseras på kommer från år 2008. Ännu en nackdel kan vara att de företag som ligger till grund för indexet är alla typer av börsnoterade företag som redovisar i enlighet med IFRS medan denna studie undersöker banker. Anledningen till att detta index används för att testa Hypotes 2 är att det för oss veterligen är det senaste indexet av denna typ.

1.7. Undersökningens bidrag

Banker fyller en viktig funktion i samhället, vilket framförallt visade sig under finanskrisen 2007 till 2009, då de bidrar till att kapital allokeras korrekt. Detta innebär att en välfungerande ekonomi är beroende av banker (Ingves, 2012). Då bankkonkurser oftast grundas i kreditförluster är värdering av dessa väsentliga för bankernas överlevnad under lågkonjunkturer (Gebhardt & Novotny-Farkas, 2011). Under finanskrisen insåg allmänheten att IAS 39 inte mötte de krav som ställdes på den under krisen, vilket krävde förändring. Därför är det av intresse att undersöka hur denna förändring, i form av IFRS 9, kommer att påverka bankernas första redovisning efter införandet av IFRS 9.

Studien är av en deskriptiv art och är mer praktiskt än teoretisk. Studien bidrar analyser av implementeringseffekten av IFRS 9 som kommer kunna användas av IASB som underlag för deras "*Post-implementation review*", eller PiR, som görs några år efter en standard släpps för att undersöka hur väl en standard fungerar i praktiken och om några ändringar behöver göras till standarden (Kabureck, 2017).

2. Reglering

2.1. IAS 39

IAS 39 gavs ut år 1999 av IASC (idag IASB) med regler för redovisning av finansiella instrument. Bakgrunden till införandet av standarden var den alltmer komplexa och avancerade hanteringen av finansiella instrument. Traditionellt utgår redovisningen från anskaffningsvärden. Men när de finansiella strategierna i praktiken mer och mer utgår från verkliga värden blev det svårt att avspegla verkliga händelser i redovisningen. IAS 39 var IASC:s försök att lösa dessa problem, men standarden kom att bli mycket problematisk under sin livslängd, bland annat efter finanskrisen där den kritiserades hårt. (Marton et al., 2016)

IAS 39 var svår att följa när den trädde i kraft 2001. Den var så komplicerad att en kommitté fick sammanställas specifikt för att svara på företags frågor beträffande standarden. Det var även den enda standarden som 2004 inte antogs i sin helhet av EU (Marton et al., 2016). IAS 39:s svårigheter fortsatte när både den och dess amerikanska motsvarighet kritiserades kraftigt i samband med finanskrisen 2007–2009.

Reglerna kring kreditförluster enligt IAS 39 baseras på bekräftade, objektiva händelser (Marton et al., 2016). Detta sätt att redovisa ansågs vara för sent. Att redovisningen av kreditförluster var för sen har kritiserats som en faktor som förvärrade den finansiella krisen 2007–2009. En sen redovisning fördröjer tecken på framtida kreditförluster, vilket förhindrar att både bankerna själva och myndigheter får möjlighet att vidta åtgärder för att göra någonting åt situationen (BIS, 2011). Som följd påbörjades arbete med att ersätta IAS 39 med IFRS 9.

2.2. IFRS 9

2018 infördes IFRS 9 med en annan modell för redovisning av kreditförluster än föregångaren IAS 39. Modellen innebär att banker skapar förlustreserver och bokför motsvarande kostnader baserat på förväntade kreditförluster, istället för inträffade händelser (IFRS 9, p. 5.5.1). Nedskrivningsprocessen kan beskrivas som en trestegsmodell. Steg 1 innebär att ett företag på balansdagen ska värdera en förlustreserv för finansiella instrument till ett belopp som motsvarar tolv månaders förväntade kreditförluster (IFRS 9, p. 5.5.5). Denna värdering görs för samtliga finansiella instrument, med vissa undantag, varje balansdag, oavsett risken hos enskilda instrument.

Steg 2 innebär att finansiella instrument, om kreditrisken ökat betydligt sedan det första redovisningstillfället, skrivs ner och placeras i en reserv som motsvarar de förväntade kreditförlusterna för hela den återstående löptiden för det finansiella instrumentet (IFRS 9, p. 5.5.3).

Steg 3 innebär att kreditförlusten är konstaterad, liknande reglerna i IAS 39. Nedskrivningen värderas på samma sätt som i steg två, men det finns en viss skillnad mellan steg två och tre beträffande ränteintäkter (Deloitte, 2016a). Förväntningen är att kreditförluster redovisas

tidigare i enlighet med IFRS 9 än IAS 39, vilket bör minska den konjunkturförstärkande effekten IAS 39 kritiserar för att ha.

IASB menar att trestegsmodellen i IFRS 9 ger en balans när det kommer till rättvis bild av kreditförluster, operationella kostnader och komplexitet. 12-månadersregeln i steg 1 innebär en förenkling för företagen och nedskrivningen i steg 2 bidrar till en mer rättvis bild av kreditförluster jämför med IAS 39 (IFRS 9BC5.195).

Bytet från IAS 39 till IFRS 9 kommer initialt få en relativt stark effekt. Till exempel skriver SEB i sin årsredovisning för 2017 att de nya reglerna för nedskrivningar kommer att öka SEB:s kreditreserver med 1,6 miljarder kronor. Nettoeffekten efter skatt minskar kapitalet med 1,2 miljarder kronor. De tror även att denna förändring av hantering av kreditförluster kommer att innebära att volatiliteten i deras resultat kommer att öka (SEB, 2017). Vidare visar undersökningar från Barclays (2017) och Europeiska bankmyndigheten (2017), i två undersökningar innefattande 27 samt 49 banker i Europa, på en förväntad positiv effekt på kreditreserveringar med 17 respektive 13 procent. I större banker kan det röra sig om väldigt stora belopp som initialt kommer att belasta resultatet i denna övergång.

3. Tidigare litteratur och hypotesutveckling

IAS 39 kan ses som en relativt objektiv standard i sin hantering av kreditförluster då värderingen av kreditförluster ska baseras på objektiv, historisk information. Till skillnad från IAS 39 innebär IFRS 9 snarare ett mer bedömningsbaserat förhållningssätt till hantering av kreditförluster, som ger möjlighet till mer subjektivitet. Detta då dessa bedömningar till exempel ska grundas på framtida makroekonomiska faktorer (Frykström & Li, 2018). Eftersom värderingen av kreditförluster baseras på bedömningar som grundas på företags kunskap finns det utrymme för osäkerhet angående värderingen av kreditförlusterna (IFRS 9BC48B). För att minska risken för osäkerheten kring nedskrivningen, som uppstår med IFRS 9, har kravet för noter med syftet att underlätta för företagens intressenter ökat (IFRS 9BCE.113).

IASB medger att nedskrivningsmodellen i IFRS 9 kräver en högre grad av bedömning än den i IAS 39. Det kan argumenteras att nedskrivningsmodellen i IFRS 9 ökar sannolikheten att jämförbarheten mellan företag minskar då det ges ett större utrymme för subjektiva bedömningar i nedskrivningsprocessen. IASB menar dock att IFRS 9 kommer att ha den motsatta effekten då en ökning av kreditrisk som inte redovisades med IAS 39 kommer att göra det med IFRS 9, vilket ger en mer rättvisande bild (IFRS 9BCE.111). IFRS 9 kommer alltså genom högre krav på nedskrivning och noter ge både en mer transparent och relevantare redovisning av finansiella instrument (IFRS 9BCE.173).

Det kan anses vara något negativt att det ges större utrymme för bedömningar då det kan resultera i en subjektivt vriden redovisning. Fördelen är dock att kreditförluster, på grund av bankernas egna kunskap om sin verksamhet, kommer att kunna redovisas tidigare vilket ökar sannolikheten för en bättre redovisning av kreditförluster (Fields, Lys & Vincent, 2001).

Syftet med IFRS 9 är att redovisningen av finansiella instrument ska bli relevantare genom att tillåta en högre grad av bedömning. Redovisningen kommer antagligen att bli relevantare då kreditförlustreserveringar som tidigare inte var tillåtna enligt IAS 39 kommer att vara det enligt IFRS 9. Detta leder till följande hypotes:

H1a: Bankers befarade kreditförluster kommer att öka.

Även om kreditförlusterna ökar är det inte säkert att de har någon större betydelse då skulle kunna vara obetydliga i förhållande till bankernas resultat. Därför har följande hypotes formulerats:

H1b: Bankers befarade kreditförluster kommer att öka, och dessa påverkar bankernas resultat negativt.

Syftet med IFRS är en global harmonisering av redovisning för att underlätta för användare av finansiell rapportering att jämföra information. Även om IFRS gör mycket för att underlätta och sträva mot harmonisering finns det fortfarande spelrum för nationella skillnader i

redovisningen enligt IFRS. Kvaal och Nobes (2010) hävdar i en artikel att det förekommer skillnader i länders redovisning och att dessa skillnader främst härrör från tidigare nationella standarder och praxis.

Annan forskning bygger vidare på detta. Dessa studier finner stöd för att den största delen av det politiska och ekonomiska inflytandet fortfarande är lokalt och IFRS hämmas av institutionella skillnader mellan länder (Ball, 2006; Brown et al., 2014). Vidare finns det en risk med IFRS att investerare leds in i en falsk tro att redovisningen är mer harmoniserad än vad den faktiskt är och att nationella skillnader döljs av en överliggande matta av globala standarder (Ball, 2006).

En förklaring till nationella skillnader i redovisningen, trots att det är under samma regelverk, har att göra med graden av tillsyn i ett land och tillsynens effektivitet (Gebhardt & Novotny-Farkas, 2011). Bouvatier, Lepetit och Strobel (2014) fann bevis på att banker med en ägarstruktur som innefattar få ägare tenderar att använda sig av resultatmanipulering med hjälp av redovisning av kreditförluster. Ju lägre tillsynen var i bankens land, desto högre risk för resultatmanipulering fann de. Detta innebär att graden av tillsyn antagligen har betydelse för hur omfattande kreditförlusterna som bankerna redovisar är.

Kanagaretnam, Lobo och Mathieu (2003) hypotiserar och kommer fram till att lönsamma banker som förväntas bli mindre lönsamma använder sig av kreditförlustreserveringar för att spara intäkter till framtiden. På samma sätt använde sig mindre lönsamma banker av kreditförlustreserveringar för att öka sina intäkter när de förväntade sig att bli mer lönsamma i framtiden. Bankerna använder sig då av kreditförluster för att periodisera ut sina intäkter. Ytterligare studier har gjorts som pekat på att banker är benägna att använda sig av resultatmanipulering genom kreditförlustreserveringar (Curcio, De Simone och Gallo, 2017; Pérez, Salas-Fumas och Saurina, 2008). Än fler studier påvisar bankers benägenhet att använda sig av resultatutjämning genom förlustreserver, samt sambandet mellan detta beteende och lönsamhet (Leventis, Dimitropoulos & Anandarajan, 2011; Curcio & Hasan, 2015; Olszak, 2017)

Det finns kopplingar mellan graden av bedömningar i en standard och förekomsten av resultatmanipulering. Vid principbaserade standarder, som är mer bedömningsbaserade, är risken för resultatmanipulering större än vid regelbaserade standarder där mindre grad av bedömningar. Om tillsynen däremot är stark minskar graden av resultatmanipulering kraftigt (Agoglia et al, 2011; Jamal & Tan, 2010). Andra studier bekräftar att ett samband finns mellan graden av tillsyn i ett land och förekomsten av resultatmanipulering hos banker (Fonseca & González, 2008; Duru et al., 2018). Fonseca och González (2008) finner ett negativt samband mellan resultatutjämning genom redovisning av kreditförluster i banker och olika tillsynsaktiviteter. Duru et al. (2018) finner ett positivt samband mellan värder relevansen i bankers finansiella rapporter och en högre grad av tillsyn.

Då ECL-modellen i IFRS 9 kräver en högre grad av bedömning än IAS 39 kommer möjligheten för resultatmanipulering och resultatutjämning att öka med IFRS 9. När tillsynen är låg har

banker, som redovisar enligt IFRS 9, i en högre grad möjlighet att manipulera resultatet både negativt och positivt för att uppnå önskad effekt.

För att beskriva denna grad av tillsyn i olika länder har tidigare ett flertal index tagits fram. Dessa index har bland annat fokuserat på variabler som vilket legalt system länderna använt sig av. Brown et al. (2014) menar att sådana index inte nödvändigtvis fångar tillsyn i relation till redovisningsstandarder och förändringar som härrör till införandet av IFRS. I ett försök att svara på dessa tillkortakommanden tar Brown et al. (2014) fram ett index där man ser till kvaliteten på revisorers möjlighet att utföra sitt arbete samt graden av tillsynsaktivitet från oberoende tillsynsfunktioner.

För att undersöka om redovisningen av kreditförluster skiljer sig mellan länder i Europa kommer förändringen på redovisningen av kreditförluster undersökas i och med införandet av IFRS 9, med ländernas grad av tillsyn som förklarande variabler. Hypotesen som formuleras är:

H2: Värderingen av befarade kreditförluster enligt IFRS 9 är högre hos banker i länder med lägre tillsyn.

4. Metod och datainsamling:

4.1 Statistiska analysmetoder

4.1.1. Hypotes 1

Studiens syfte är att undersöka ECL-modellens påverkan på europeiska bankers kreditförluster och om redovisningen av kreditförlusterna skiljer sig mellan olika länder. Kopplat till Hypotes 1 undersöks ökningen av kreditförluster till följd av reglerna i IFRS 9. I H1b uttrycks denna ökning i relation till 2017 års redovisade resultat för att visa hur stor påverkan ECL-modellen kommer att ha på bankernas resultat.

För att testa Hypotes 1a och -b uttrycks ökningen både i medel- och medianvärde där samtliga bankers kreditförluster summerats.

För att beskriva ökningen i H1a används följande uttryck:

$$\frac{ECL}{LLP}$$

där ECL (*Expected Credit Loss*) är ökningen av kreditförluster till följd av IFRS 9 och LLP (*Loan-Loss Provisions*) är de redovisade kreditförlusterna från 2017 års årsredovisningar.

För att beskriva ökningen och dess påverkan på resultatet i H1b används följande uttryck

$$\frac{ECL}{PTI}$$

där PTI (*Pretax Income*) representerar resultat före skatt.

Anledningen till att både medel- och medianvärde används är för att det finns några datapunkter som sticker ut extremt, vilket kan riskera att snedvrider medelvärdet. För att undvika denna risk redovisas även medianvärdet i resultatet.

Förutom att beskriva ökningen av befarade kreditförluster och dess påverkan på resultatet testas hypoteserna H1a och H1b genom varsitt t-test. Genom att undersöka om våra hypoteser är signifikant avskiljbara från 0 kan hypoteserna bevisas eller förkastas. Hypotes 1 testas genom formlerna

$$\frac{ECL}{LLP} > 0 \quad \frac{ECL}{PTI} > 0$$

där samma variabler används för vardera delhypotes som ovan. T-testerna görs för att testa om hypoteserna är signifikant avskiljbara från 0.

4.1.2. Hypotes 2

Brown et al. (2014) skapade ett index som har syftet att beskriva institutionella skillnader mellan länder angående revision av finansiella rapporter upprättade i enlighet med IFRS. Till skillnad från de flesta andra liknande index baseras denna på faktorer som påverkar möjligheten för publika företags revisorer att utföra sitt arbete och graden av tillsyn hos dessa företag av oberoende tillsynsenheter. Ländernas index återfinns i tabell 4.1. och faktorerna som påverkar indexet återfinns i bilaga 1. Detta menar Brown et al. (2014) ger ett bättre tillsynsindex än de som baserar på mer generella faktorer. Från indexet kan man utläsa både de enskilda värdena för revisorers möjlighet att utföra sitt arbete och tillsyn för varje land och summan av dessa.

Denna studies Hypotes 2 är att värderingen av kreditförluster enligt IFRS 9 är högre hos banker med lägre tillsyn. Detta kommer att undersökas med hjälp av det tidigare nämnda tillsynsindexet. Brown et al. (2014) har undersökt 51 länder under åren 2002, 2005 och 2008, vilket gör att vissa länder i denna studies urval måste exkluderas i testet av Hypotes 2. Dessa länder är Bulgarien, Cypern, Estland, Kroatien, Litauen och Malta, vilket innebär att sex banker exkluderas. För att få den senast tillgängliga datan används enbart indexet från 2008.

	AUDIT 2008	ENFORCE 2008	TOTAL 2008
Danmark	27	22	49
Finland	20	12	32
Frankrike	29	16	45
Grekland	17	9	26
Italien	27	19	46
Kroatien	14	8	22
Nederländerna	24	19	43
Norge	25	22	47
Polen	19	9	28
Spanien	26	16	42
Storbritannien	32	22	54
Sverige	25	9	34
Tjeckien	11	8	19
Tyskland	23	21	44
Ungern	6	12	18
Österrike	19	8	27

Tabell 4.1

För att besvara Hypotes 2 görs tre regressionsanalyser. Formlerna som används är:

$$LN(ECL) = \beta_0 + \beta_1 * LN(AUDIT) + \sum_{y=5}^m n_y Control_y + e$$

$$LN(ECL) = \beta_0 + \beta_1 * LN(ENFORCE) + \sum_{y=5}^m n_y Control_y + e$$

$$LN(ECL) = \beta_0 + \beta_1 * LN(TOTAL) + \sum_{y=5}^m n_y Control_y + e$$

Control står för de kontrollvariabler som används. Dessa har inspirerats Marton och Runesson (2017) samt Perez, Salas-Fumas och Saurina (2008). Kontrollvariablerna används för att säkra validiteten i resultatet, då kontrollvariabler generellt används för att utesluta att sambanden verkar mer positiva eller negativa än vad de egentligen är. En förklaring till variablerna vi använder redovisas i tabell 4.2.

Variabel	Förklaring
LN(ECL)	Logaritmen av ökningen av kreditförluster till följd av IFRS 9.
LN(TOTAL)	Logaritmen av summan av AUDIT och ENFORCE.
LN(AUDIT)	Logaritmen av kvaliteten på revisorers arbetsmiljö i ett land.
LN(ENFORCE)	Logaritmen av graden av tillsyn från oberoende tillsynsenheter i ett land.
Kontrollvariabler	
LN(LLP)	Logaritmen av företags redovisade kreditförluster enligt IAS 39. Omfattningen av bankernas redovisade kreditförluster enligt IAS 39 skulle kunna ha betydelse för hur betydande ökningen av kreditförlusterna blir av IFRS 9. Sökord i Orbis: <i>Loan Loss Provisions</i> .
Consol	Dummyvariabel för om ett företag redovisat koncernredovisning eller inte. Sökord i Orbis: <i>Consolidation Code</i> .
LN(TA)	Logaritmen av totala tillgångar. Används som en proxy för företagsstorlek. Sökord i Orbis: <i>Total Assets</i> .
PTI/TA	Resultat före skatt (Pretax-Income) satt i relation till totala tillgångar (Total Assets). Används som en proxy för lönsamhet. Sökord i Orbis: <i>Profit before Tax</i> .
NL/TA	Nettolån i förhållande till totala tillgångar. Används som en proxy för riskprofil. Sökord i Orbis: <i>Net Loans / Total Assets %</i> .

Tabell 4.2.

4.2. Urval

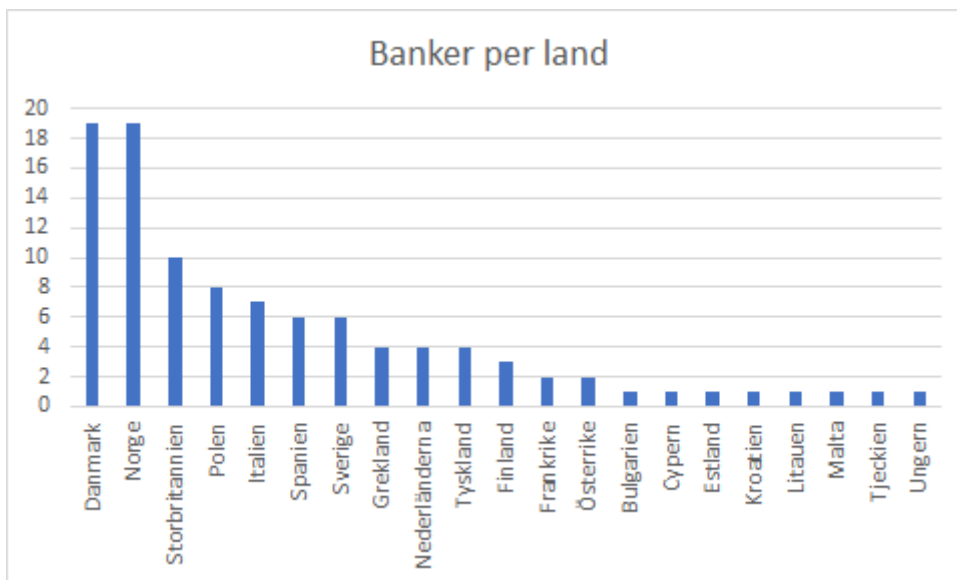
Urvalet består av 102 banker inom EU, Norge och Schweiz. Urvalet gjordes genom databasen Orbis, där samtliga börsnoterade banker i området valdes. Avgränsningar i sökningen var att de skulle vara verksamma i banksektorn, ha sitt säte inom EU, Norge eller Schweiz och vara marknadsnoterade. Utifrån den avgränsningen togs 296 banker fram.

I EU och Norge är det obligatoriskt för företag noterade på en reglerad marknad att tillämpa av EU antagen IFRS. I Schweiz är IFRS dock valfritt. Därför fick vissa schweiziska banker som inte tillämpade IFRS exkluderas.

Urvalsprocessen fortsatte genom att sortera bort banker vars årsredovisningar inte släppts vid urvalsprocessen. Många bolag hade inte årsredovisningar på engelska. För dessa banker gjordes försök att utläsa information och även försäkra sig om att det var rätt information genom översättningar. Utifrån läsbarheten exkluderades ytterligare banker.

Slutligen granskades bankers årsredovisningar. Utifrån de banker som upplyste om effekterna i kreditförluster av IFRS 9 rensades urvalet ner till 102 banker och observationer.

Fördelningen mellan banker i olika länder illustreras i tabell 4.3:

Tabell 4.3.

Två faktorer inom urvalet kan påverka studiens reliabilitet; urvalsstorleken samt -spridningen. Att färre än 50% av urvalet hade valt att redovisa effekten av införandet av IFRS 9 på kreditförluster innebär att studiens reliabilitet över tid kan påverkas, då det vid det första rapporttillfället efter 2018 kommer vara obligatoriskt för samtliga IFRS-banker att redovisa sina kreditförluster enligt IFRS 9. För att undvika detta problem understryker vi återigen att studiens resultat baseras på siffror från årsredovisningar 2017 där det inte varit obligatoriskt att redovisa siffran. Studiens reliabilitet kommer i sin tur styrkas eller försvagas när ytterligare forskning görs över tid och visar på liknande trender som denna studien visar.

Urvalsspridningen är även den ett problem. Det är få länder i Europa som står för majoriteten av urvalet. Störst urval har Norge och Danmark, länder som också är väldigt lika sett till kultur, språk och dylikt. På grund av detta riskerar reliabiliteten att bli lidande då spridningen inte blir särskilt stor och en risk finns att de två nordiska länderna snedvrider resultatet. Denna problematik är svår att undvika när urvalet består av de företag i Europa som valt att redovisa

informationen i sina tilläggsupplysningar. Senare forskning skulle kunna försöka öka spridningen av datapunkterna mellan europeiska länder.

4.3. Data

För att få fram resultat och besvara studiens hypoteser har olika data använts och samlats in från olika håll. Stora delar av datan har samlats in via databasen Orbis. Där har information om företagen, dess storlek, nationalitet, resultat före skatt samt redovisade kreditförluster hämtats. Datat har stickprovkontrollerats mot företagens årsredovisningar för att säkerställa att all information är korrekt.

Data om bankers befarade kreditförluster 2017 uttrycks i positiva tal, trots att de är en kostnadspost. Detta är delvis för att det var så de kom när de hämtades, delvis för att underlätta för logaritmering av variabeln. Vissa bankers befarade kreditförluster 2017 var i hämtningen från Orbis ändå uttryckta i negativa tal. Dessa variabler kontrollerades mot årsredovisningarna och kunde därefter justeras till positiva tal genom att ta bort minustecknet.

Utöver databasen har information behövts hämtas manuellt från företagens årsredovisningar. Denna information berör ECL-variabeln, alltså företagens förväntade effekt på kreditförluster till följd av den nya ECL-modellen i IFRS 9. Denna variabel är den största anledningen till avgränsningar i urvalsgruppen, då över 50% av årsredovisningarna som undersöktes inte upplyste om effekten av IFRS 9 uttryckt i ökning av kreditförluster. Vissa banker lämnade inga upplysningar alls. Vissa banker lämnade upplysning om påverkan från IFRS 9 i stort eller om ECL-modellens skattejusterade påverkan på eget kapital. Dessa upplysningar fick uteslutas då de skulle vara missvisande.

All data är uttryckt i tusentals euro. Data från Orbis kunde hämtas i balansdagens eurokurs direkt. Manuellt insamlade data har i vissa fall redovisats i andra valutor än euro. Dessa har räknats om till eurokursen vid balansdagen 31/12-17.

5. Resultat och analys

5.1. Hypotes 1

Uppsatsens första hypotes delas upp i två delhypoteser, H1a och H1b. Dessa har att göra med att undersöka om bankernas redovisade befarade kreditförluster kommer att öka. För att besvara hypotesen sätts ökningen av kreditförluster på grund av den nya ECL-modellen i relation till redovisade befarade kreditförluster (LLP) och till redovisat resultat före skatt (PTI). Nedan redogörs för resultatet av Hypotes 1.

H1a

$$\frac{ECL}{LLP}$$

Medel 271,23%

Median 110,50%

Hos de 102 undersökta bankerna inom EU, Norge och Schweiz kommer redovisade kreditförluster att öka med i genomsnitt 271,23 procent. Medianökningen är 110,50 procent. Anledningen till att skillnaden mellan medelvärde och median är så hög är att vissa bankers kreditförluster kommer att öka extremt mycket. Dessa extremer drar då upp medelvärdet markant.

H1b

$$\frac{ECL}{PTI}$$

Medel 17,75%

Median 12,71%

H1b visar att bankernas redovisade resultat kommer att minska med i genomsnitt 17,75 procent före skatt till följd av förändringen i redovisning av kreditförluster enligt IFRS 9. Medianpåverkan är att resultatet kommer att minska med 12,71 procent.

Hypotes 1

För att summera Hypotes 1 finns det en synbar påverkan av den nya ECL-modellen gällande redovisningen av kreditförluster hos banker. Kreditförlusterna kommer i genomsnitt att öka med 271,23 procent och denna ökning av kreditförluster kommer att innebära en minskning av resultatet med i genomsnitt 17,75 % hos de 102 undersökta bankerna. Utifrån dessa resultat kan man konstatera att Hypotes 1 är korrekt.

Resultat för Hypotes 1 redovisas, per land, i tabell 5.1.

Land	Antal obs.	ECL/LLP medel	ECL/LLP median	ECL/PTI medel	ECL/PTI median
Danmark	19	671,63%	305,83%	31,38%	26,12%
Norge	19	289,37%	46,21%	4,98%	1,16%
Storbritannien	10	103,42%	101,65%	36,20%	18,75%
Polen	8	146,59%	85,21%	42,48%	21,65%
Italien	7	69,77%	84,21%	16,63%	5,97%
Spanien	6	84,53%	59,31%	38,95%	30,63%
Sverige	6	88,96%	69,75%	19,54%	19,54%
Grekland	4	94,68%	111,23%	102,79%	60,32%
Nederländerna	4	683,79%	236,25%	9,70%	6,78%
Tyskland	4	190,51%	98,54%	23,64%	16,02%
Finland	3	43,35%	65,03%	3,16%	4,74%
Frankrike	2	59,10%	59,10%	14,59%	14,59%
Österrike	2	41,06%	41,06%	7,26%	7,26%
Bulgarien	1	106,72%	106,72%	67,02%	67,02%
Cypern	1	44,70%	44,70%	79,32%	79,32%
Estland	1	23,76%	23,76%	3,20%	3,20%
Kroatien	1	110,29%	110,29%	54,14%	54,14%
Litauen	1	374,16%	374,16%	23,12%	23,12%
Malta	1	392,54%	392,54%	75,07%	75,07%
Tjeckien	1	268,22%	268,22%	13,84%	13,84%
Ungern	1	143,62%	143,62%	18,17%	18,17%

Tabell 5.1.

5.1.1. Hypotes 1 t-test

För att testa signifikansen på resultaten i Hypotes 1 testas resultaten för H1a och H1b i två t-tester (se tabell 5.2. och 5.3).

$$\frac{ECL}{LLP} > 0$$

H1a: t-test	<i>ECL/LLP</i>
Medelvärde	2,712
Varians	35,193
Observationer	102
Testvärde	0
fg	101
t-kvot	4,618
P(T<=t) ensidig	0,000
t-kritisk ensidig	1,660

Tabell 5.2.

$$\frac{ECL}{PTI} > 0$$

H1b: t-test	<i>ECL/PTI</i>
Medelvärde	0,178
Varians	1,286
Observationer	102
Testvärde	0
fg	101
t-kvot	1,581
P(T<=t) ensidig	0,059
t-kritisk ensidig	1,660

Tabell 5.3.

Från den första tabellen går det att utläsa en t-kvot på 4,618, vilket är över det kritiska värdet. Detta och p-värdet på 0,000 innebär att ökningen av de befarade kreditförlusterna är signifikanta. Gällande H1b är t-kvoten under det kritiska värdet och med p-värdet 0,059. Vi kan därför inte med säkerhet säga att hypotesen är signifikant avskiljbar från 0. Värdena är dock så pass nära de kritiska värdena att man kan diskutera utifrån att det kan finnas signifikans.

5.1.2. Snedvridet resultat

Resultatet för hypoteserna H1a och H1b kan påverkas av den stora varians som återfinns i datan. Ett fåtal banker med en extrem ökning av kreditförluster kan ha kommit att ha snedvridit resultaten. För H1a finns det exempelvis banker vars ökning (ECL) i sig inte är särskilt stora. Jämför man dock med redovisat LLP som i dessa fall är väldigt låga blir den procentuella effekten massiv. Dessa stora extremer är främst mindre banker, sett till totala tillgångar. Ett intressant samband är att de mest extrema ökningarna främst kommer från nordiska banker.

För att undersöka hur resultaten påverkas analyserades datan utifrån kvartiler. Datans sorterades i stigande ordning efter $\frac{ECL}{LLP}$ för H1a och $\frac{ECL}{LLP}$ för H1b och delades sedan in i fyra kvartiler. Tabell 5.2. visar medelvärdet och medianen för samtliga kvartiler för H1a och H1b.

H1a	Kvartil 1	Kvartil 2	Kvartil 3	Kvartil 4
MEDEL	10,67%	78,77%	142,78%	877,99%
MEDIAN	6,37%	84,64%	140,87%	517,28%
H1b	Kvartil 1	Kvartil 2	Kvartil 3	Kvartil 4
MEDEL	0,63%	8,37%	22,37%	125,74%
MEDIAN	0,36%	8,20%	22,12%	66,55%

Tabell 5.2.

Det kan konstateras att i båda fallen är kvartil 4 extremt mycket högre än de övriga. Kvartilerna 1–3 följer ett linjärt mönster som bryts av och går uppåt vid kvartil 4. Sett till kvartilerna 1–3 följer även medelvärdet och medianen varandra nära. Detta bryts även det upp vid kvartil fyra, där skillnaden mellan medelvärdet och medianen ökar kraftigt. Detta tyder på att medelvärdet blir snedvridet av några få extremer.

Det kan alltså konstateras att kvartil 4 medverkar till att snedvrida resultatet för Hypotes 1. Därför görs även beräkningar på ökningen av kreditförluster samt dess påverkan på resultatet där man bortser från värdena i kvartil 4. Resultaten redovisas i tabell 5.3. Utöver kvartil 4 finns även vissa datapunkter i kvartil 1 som är extremt låga. För att testa om dessa snedvrider

resultatet beräknas även resultatet utifrån endast kvartilerna 2 och 3. Som jämförelse visas även det totala medelvärdet och medianen för båda delhypoteserna.

H1a	Kvartil 1-3	Kvartil 2-3	Totalt
MEDEL	77,42%	110,12%	271,23%
MEDIAN	84,64%	110,70%	110,50%
H1b	Kvartil 1-3	Kvartil 2-3	Totalt
MEDEL	10,46%	15,37%	17,75%
MEDIAN	8,20%	13,23%	12,71%

Tabell 5.3.

Vid bortfallet av extremer märks främst i H1a att medelvärdet minskar kraftigt och lägger sig mycket närmare medianen. Det kan konstateras att extremvärden främst snedvred resultatet för H1a, men även H1b till viss grad. Utifrån resultaten sett till kvartil 1–3 samt 2–3 kan det dock fortfarande konstateras att bankernas kreditförluster fortfarande kommer att öka kraftigt och att dessa fortfarande kommer att ha en märkbar påverkan på bankernas resultaträkning.

5.1.3. Diskussion

Vi nämnde tidigare att vi förväntade oss en ökning av kreditförluster med 13 till 25 %, liknande undersökningarna som gjorts tidigare år. Resultaten som tagits fram för Hypotes 1 har varit betydligt högre än förväntat. Som nämns i delkapitlet ovan, har det till viss del att göra med några extrempunkter vars kreditförluster tidigare år varit väldigt låga och som ökar kraftigt med införandet av IFRS 9. Bortser man från dessa extremer är resultatet fortfarande flera gånger högre än förväntat.

Som nämnt i IFRS 9:s *Basis for Conclusions* grundas värderingen av kreditförluster på bedömningar baserade på företags kunskap om sig själva och om omvärlden finns det en osäkerhet kring värderingen av kreditförlusterna (IFRS 9BC48B). Denna osäkerhet kan vara en förklaring till den höga värderingen. Det tycks dock ändå, sett till resultatet och medelvärdena som tagits fram, råda en konsensus hos en majoritet av de undersökta bankerna om att det kommer föreligga en ökning runt 100–200%, oavsett storlek. Det är därför svårt att tro att den stora ökningen, i relation till tidigare studier, skulle bero på företagsledningens okunskap.

5.2. Hypotes 2

H2: Värderingen av kreditförluster enligt IFRS 9 är högre hos banker i länder med lägre tillsyn.

För att besvara Hypotes 2 har tre regressioner utförts. Vi har använt de tre olika tillsynsmåtten AUDIT, ENFORCE och TOTAL som oberoende variabler i de tre regressionerna. Resultaten för dessa regressioner redovisas nedan.

$$LN(ECL) = \beta_0 + \beta_1 * LN(AUDIT) + \sum_{y=5}^m n_y Control_y + e$$

	Koefficienter	p-värde	t-kvot
LN(Audit)	-1,357	0,199	-1,295
LN(LLP)	0,563	0,000	4,293
Consolidation	-2,388	0,005	-2,890
LN(Total Asset)	0,542	0,006	2,843
PTI/Total Asset	-15,973	0,134	-1,511
Net Loans/Total Asset	-0,020	0,133	-1,517
Konstant	2,755	0,518	0,648

Justerad R-kvadrat 0,600. N=95

Tabell 5.4.

Ser man till AUDIT:s påverkan på ECL ser vi att lutningskoefficienten är -1,357, vilket tyder på ett negativt samband mellan revisorers möjlighet att utföra sitt uppdrag och hur högt bankers uttalade ECL är. Detta värde saknar dock signifikans, med ett p-värde på 19,9%. Är sambandet inte signifikant kan vi förkasta att endast AUDIT skulle ha någon påverkan på bankers uppskattade ökning av kreditförlustreserveringar enligt IFRS 9.

Nästa variabel vi testar är om graden av tillsyn från oberoende tillsynsenheter i ett land påverkar bankernas uppskattade kreditförlustökningar.

$$LN(ECL) = \beta_0 + \beta_1 * LN(ENFORCE) + \sum_{y=5}^m n_y Control_y + e$$

	Koefficienter	p-värde	t-kvot
LN(Enforce)	-1,349	0,063	-1,886
LN(LLP)	0,496	0,001	3,608
Consolidation	-2,588	0,002	-3,116
LN(Total Asset)	0,577	0,003	3,032
PTI/Total Asset	-16,865	0,111	-1,610
Net Loans/Total Asset	-0,021	0,112	-1,606
Konstant	2,573	0,447	0,764

Justerad R-kvadrat 0,608. N=95

Tabell 5.5.

Utifrån tabellen går det att utläsa att koefficienten för den oberoende variabeln, med p-värdet 0,063, är -1,349 vilket innebär att det troligen finns ett negativt samband mellan den ökning av kreditförluster som bankerna har redovisat på grund av införandet av IFRS 9 och graden av till från oberoende tillsynsorgan. Ju högre graden av tillsynen är, desto mindre har införandet av IFRS 9 påverkat.

Slutligen testar vi om summan av AUDIT och ENFORCE kan ha en påverkan på ECL.

$$LN(ECL) = \beta_0 + \beta_1 * LN(TOTAL) + \sum_{y=5}^m n_y Control_y + e$$

	Koefficienter	p-värde	t-kvot
LN(Total)	-1,781	0,082	-1,757
LN(LLP)	0,521	0,000	3,882
Consolidation	-2,536	0,003	-3,058
LN(Total Asset)	0,567	0,004	2,980
PTI/Total Asset	-16,355	0,123	-1,558
Net Loans/Total Asset	-0,021	0,117	-1,582
Konstant	5,241	0,264	1,124

Justerad R-kvadrat 0,606. N=95

Tabell 5.63.

Vi kan utläsa en koefficient på -1,781, vilken återigen bekräftar det negativa sambandet mellan tillsyn och uppskattade kreditförlustreserveringar enligt IFRS 9. Med en signifikansnivå på 0,082 kan vi säga med 91,8 procents säkerhet att koefficienten är signifikant. Då både vår beroende och vår oberoende variabel är logaritmerade får vi att en ökning av tillsynen med en procent innebär en minskning av ECL med 1,781%.

5.2.1 Diskussion

Som sagt finner vi ett negativt samband mellan bankers uppskattade ECL och graden av tillsyn. Det innebär att när tillsynen är hög, finns en tendens att banker har uppskattat en lägre påverkan av de nya nedskrivningsreglerna i IFRS 9. Och tvärtom, när tillsynen är låg är tendensen att ECL är högre. Denna ökning kan kopplas till resultatutjämning, en form av resultatmanipulering. Sambandet mellan resultatutjämning och tillsyn återfinns hos Fonseca och Gonzáles (2008), där denna studie bekräftar författarnas resultat. Resultatutjämning kan ha en förklarande roll för varför det förekommer ett negativt samband mellan tillsyn och ökningen av befarade kreditförluster. Kreditförlustreserveringar är ett vanligt förekommande medel för att resultatutjämna under mer och mindre lönsamma perioder (Kanagaretnam et al., 2003; Curcio et al., 2017; Perez et al., 2008; Leventis et al., 2011; Curcio & Hasan, 2015; Olszak, 2017). Denna studie använder lönsamhet som kontrollvariabel, men utifrån variabelns signifikans kan vi inte utläsa ifall lönsamheten har någon påverkan på storleken på de befarade kreditförlusterna.

Med införandet av IFRS 9 kom ett mer bedömningsorienterat sätt att hantera kreditförlustreserveringar. Vi finner bevis på att beroende på graden av tillsyn i ett land kan banker värdera sina kreditförluster olika. IASB i sitt arbete varit medvetna om risken som finns att företag väljer att värdera mer eller mindre godtyckligt och har därav ökat krav på exempelvis noter för att skapa en högre transparens kring redovisningen (IFRS 9BCE. 113). Trots risken slår IASB fast att förändringen från reglerna i IAS 39 kommer att medföra en mer rättvisande bild (IFRS 9BCE. 111). Baserat på resultaten i denna studie kan vi se att tillsynen har en stor roll att spela, eftersom att tidigare forskning pekar på en fortsatt icke-harmoniserad redovisning under IFRS (Ball, 2006; Nobes, 2006; 2013). Givet en hög grad av tillsyn kommer risken för resultatmanipulering vara låg (Agoglia et al. 2011; Jamal & Tan, 2010) och IFRS mål, generellt med en mer harmoniserad redovisning och specifikt med en mer rättvisande redovisning av kreditförluster, vara uppfylld.

6. Slutsatser

Uppsatsens syfte är att undersöka den påverkan som IFRS 9 och i synnerhet ECL-modellen har på bankers befarade kreditförluster och om redovisningen av dessa varierar mellan länder i Europa. För att besvara uppsatsens syfte delades studien upp i två huvudhypoteser, H1 och H2. H1 sin tur upp i två delhypoteser, för att visa effekten denna förändring har ur två perspektiv.

Hypotes 1a är att bankers redovisade kreditförluster kommer att öka på grund av införandet av IFRS 9. Studiens resultat visar att bankers redovisade befarade kreditförluster kommer att öka med i genomsnitt 271,23% (median 110,50%). Denna ökning är mycket högre än tidigare undersökningar och diskussion kan föras om att resultatet snedvrids på grund av vissa extrempunkter bland observationerna, men utifrån urvalet är ökningen alltså nästan fyrfaldig.

Hypotes 1b visar samma ökning av befarade kreditförluster som H1a, men sätter den i relation till de undersökta företagens resultat före skatt och menar på att resultatet kommer att minska till följd av IFRS 9. Av resultatet kan utläsas att de undersökta bankernas resultat i genomsnitt kommer att minska med 17,75% (median 12,71%). Även här kan dock diskuteras om resultatet är snedvridet.

Utifrån formuleringarna av hypoteserna kan vi konstatera att Hypotes 1 är korrekt och syftets första del kan anses vara uppfylld.

Hypotes 2 testar om värderingen av kreditförluster enligt IFRS 9 är högre hos banker i länder med en lägre grad av tillsyn enligt indexet i Brown et al. (2014). Då Brown (2014) har delat upp tillsynsmåtten i tre delar, AUDIT, ENFORCE och TOTAL (summan av AUDIT och ENFORCE), testades alla tre parametrar och deras förklaringsgrad. Resultaten visar att endast AUDIT som tillsynsmått inte ensamt visar ett signifikant samband. Måtten ENFORCE och TOTAL visade dock en viss signifikans (p-värde under 10%) och kan till viss grad förklara variansen i företagens ökning av befarade kreditförluster enligt IFRS 9. Denna varians uttrycks i ett negativt samband. Det kan därmed konstateras att det finns en tendens till att banker i länder med lägre tillsyn värderar sina kreditförluster högre än banker i länder med högre tillsyn. Hypotes två kan därmed anses vara delvis korrekt.

Genom att svara på Hypotes 1 och 2 uppfyller studien sitt syfte att undersöka den påverkan som införandet av IFRS 9 har på bankers befarade kreditförluster och om dessa varierar mellan länder i Europa. Standarden är fortfarande inne i sin initiala fas och de första kvartalsrapporterna upprättade enligt IFRS 9 är i publiceringsstadiet i skrivande stund. Det är därför tidigt att, kopplat till en *Post-implementation Review* av standarden, dra några slutsatser över hur standarden uppfyller sitt syfte avseende nedskrivningar och kreditförlustreserveringar. Denna studie bidrar dock till analysen av engångseffekten av införandet av standarden inför en framtida PiR.

6.1. Förslag till fortsatt forskning

Som tidigare nämnt har ska IFRS 9 tillämpas på rapporter för perioder som börjar den 1:a januari eller senare. Det har därmed inte varit något krav att redovisa några siffror om IFRS 9 årsredovisningarna för 2017. Många undersökta banker har valt att göra det och det är dessa siffror som använts i studien. Ett stort antal banker har dock inte redovisat sin förväntade effekt av kreditförluständringarna. Därför är urvalsgruppen relativt liten och hade kunnat vara större om studien hade grundat sig i 2018 års årsredovisningar.

Fortsatt forskning kan utgå från siffror i senare årsredovisningar och exempelvis förtydliga sambandet mellan mer bedömningsbaserade regelverk och graden av tillsyn med IFRS 9 som utgångspunkt. Det skulle även vara intressant att jämföra hur väl IFRS 9:s regler för befarade kreditförluster kan förutse faktiska kreditförluster i jämförelse med IAS 39, liksom studien som gjorts av Marton och Runesson (2017).

Denna studie avser att undersöka IFRS 9, men den riktar in sig på en väldigt specifik del i en specifik bransch, alltså redovisning av kreditförluster i banker. Forskning kommer att behöva göras, både djupgående och brett, om IFRS 9 i sin helhet och IASB kommer själva i sitt arbete med PiR vilja ha både teoretisk och praktisk respons på standarden.

Källförteckning

Agolia, C.P., Douppnik, T.S., Tsakumis, G.T., (2011), “*Principles-Based versus Rules-Based Accounting Standards: The Influence of Standard Precision and Audit Committee Strength on Financial Reporting Decisions*”, The Accounting Review, Vol. 86, No. 3, pp. 747-767

Ball, R., 2006. International financial reporting standards (IFRS): pros and cons for investors. Accounting and business research, supp., pp.5–28.

BIS. (2011). Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems (revised). Basel, Switzerland: Bank for International Settlements

Bouvatier, V., Lepetit, L., Strobel, F., (2014). “*Bank income smoothing, ownership concentration and the regulatory environment*”, Journal of Banking & Finance, Vol. 41, pp. 253–270.

Brown, P., Preiato, J., Tarca, A. (2014) “*Measuring Country Differences in Enforcement of Accounting Standards: An Audit and Enforcement Proxy*”, Journal of Business Finance & Accounting, 41 (1) & (2), 1-52.

Bushman, R. M., Williams, C. D., (2012). “*Accounting discretion, loan loss provisioning, and discipline of Banks risk-taking*”, Journal of Accounting and Economics, Vol. 54(12), ss. 1-18.

Curcio, D., De Simone, A., Gallo, A., (2017). “*Financial crisis and international supervision: New evidence on the discretionary use of loan loss provisions at Euro Area commercial banks.*” The British Accounting Review. Vol. 49 (2017), pp. 181-193.

Curcio, D., Hasan, I., (2015), “*Earnings and capital management and signaling: The use of loan-loss provisions by European banks*”, The European Journal of Finance. Volym 21(1), s. 26-50.

Deloitte, 2016a, “IFRS i fokus - IFRS 9 Finansiella instrument”, december 2016. [Hämtad 2018-03-26]
<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/se/Documents/audit/IFRS%209-i-Fokus-2016.pdf>

Duru, A., Hasan, I., Song, L., Zhao, Y., (2018): “*Bank accounting regulations, enforcement mechanisms, and financial statement informativeness: crosscountry evidence*”, Accounting and Business Research,

Fields, Lys & Vincent, 2001. Empirical research on accounting choice. Journal of Accounting and Economics, 31(1), pp.255–307.

Fonseca, A. R., González, F., (2008). “*Cross-country determinants of bank income smoothing by managing loan-loss provisions*”, *Journal of Banking & Finance*, Vol. 32 (2), ss. 217–228.

Frykström, N., Li, J., (2018), “*IFRS 9 - den nya redovisningsstandarden för redovisning av kreditförluster*”, Sveriges Riksbank. [Hämtad 2018-03-26]
<https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiska-kommentarer/svenska/2018/ifrs-9--den-nya-redovisningsstandarden-for-redovisning-av-kreditforluster>

Gebhardt, G. & Novotny-Farkas, Z., (2011). “*Mandatory IFRS Adoption and Accounting Quality of European Banks*”, *Journal of Business Finance & Accounting*, 38(3-4), pp.289–333.

Ingves, S 2012

http://archive.riksbank.se/Documents/Tal/Ingves/2012/tal_ingves_120613_sve.pdf

Jamal, K., Tan, H-T., (2010), “*Joint Effects of Principles-Based versus Rules-Based Standards and Auditor Type in Constraining Financial Managers' Aggressive*”, *The Accounting Review*, Vol. 85, No. 4, pp. 1325-1346

Kabureck, G., (2017), “*A holistic look at IFRS Standards: the role of Post-implementation Reviews*”, <https://www.ifrs.org/news-and-events/2017/09/role-of-post-implementation-reviews/> [hämtad 2018-05-14]

Kanagaretnam, K., Lobo, G. J., Mathieu, R., (2003), “*Managerial incentives for income smoothing through bank loan loss provisions*”, *Review of Quantitative Finance and Accounting*. Vol 20(1), pp. 63-80

Kvaal, E., Nobes, C. (2010) International differences in IFRS policy choice: A research note, , 40:2, 173-187, DOI: 10.1080/00014788.2010.9663390

Leventis, S., Dimitropoulos, P.E., Anandarajan, A. J., (2011), “*Loan Loss Provisions, Earnings Management and Capital Management under IFRS: The Case of EU Commercial Banks*”, *Journal of Financial Services Research*. Vol. 40 (1- 2), pp. 103-122.

Marton, J., Lundqvist, P., Pettersson, A.K., (2016). “*IFRS - i teori och praktik*”, 4:e upplagan, Sanoma Utbildning, Stockholm.

Marton & Runesson, 2017. “*The predictive ability of loan loss provisions in banks – Effects of accounting standards, enforcement and incentives*” *The British Accounting Review*, 49(2), pp.162–180.

Nobes, C., 2006. “*The survival of international differences under IFRS: towards a research agenda*”, *Accounting and Business Research*, 36(3), pp.233–245.

Nobes, C., 2013. “*The continued survival of international differences under IFRS*”, *Accounting and Business Research*, 43(2), pp.83–111.

Olszak, M., Pipień, M., Kowalska, I., Roszkowska, S, (2017) “*What Drives Heterogeneity of Cyclicity of Loan-Loss Provisions in the EU?*”, *Journal of Financial Services Research*. Vol. 51(17), pp. 55–96.

Perez, D., Salas-Fumas, V., & Saurina, J., 2008. “*Earnings and capital management in alternative loan loss provision regulatory regimes*”. *European Accounting Review*, 17(3), 423-445

Undersökningar IFRS 9 [hämtade 2018-03-26]

Barclays, European Banks: IFRS 9 – Bigger than Basel IV, januari 2017.

Deloitte, No time like the present, Global IFRS banking survey, nr 6, maj 2016b.

Europeiska bankmyndigheten (EBA), Report on results from the EBA impact assessment of IFRS 9, december 2016.

Europeiska bankmyndigheten (EBA), Report on results from the second EBA impact assessment of IFRS 9, juli 2017

Bilaga 1

Audit and Enforcement Index – Items and Data Sources

<i>Item</i>	<i>Possible Scores</i>	<i>Weight</i>	<i>Max Score</i>	<i>Enforcement Proxy (2002/2005/2008)</i>	<i>Data sources</i>
AUDIT					
1	0,2	1	2	Auditors must be licenced	FEE (2001), IFAC (2011) Item 76
2	0,2	1	2	More extensive licence requirements	FEE (2001), IFAC (2011) Item 78
3	0,2	1	2	Ongoing professional development	FEE (2001), IFAC (2011) Item 79
4	0,2	1	2	Quality assurance programme is in place	IFAC (2011) Item 124
5	0,2	2	4	A audit oversight body has been set up	FEE (2001), IFAC (2011) Item 111
6	0,2	2	4	The oversight body can apply sanctions	FEE (2001), IFAC (2011) Item 111
7	0,2	2	4	Audit (firm or partner) rotation is required	FEE (2001), IFAC (2011) Item 42
8	0,1,2	3	6	Level of audit fees (0 = low, 1 = medium, 2 = high, based on total audit fees/number of listed companies)	Based on Worldscope WC1801 for individual firms in each country
9	0,1,2	3	6	Level of litigation risk for auditors (0 = low, 1 = medium, 2 = high, based on Wingate Index)	Wingate (1997) sources data from insurers in each country. Countries not covered by Wingate score 1
			32	Subtotal	
ENFORCE					
1	0,2	1	2	Security market regulator or other body monitors financial reporting	FEE (2001), CESR (2007; 2009), IFAC (2011) IFAC (2011) Items 106, 110, 123
2	0,2	1	2	The body has power to set accounting and auditing standards	IFAC (2011) Item 108
3	0,2	2	4	The body reviews financial statements	IFAC (2011) Item 108; CESR 2007, 2009; Annual reports (2002–2008)
4	0,2	2	4	The body provides a report about its review of financial statements	Annual reports (2002–2008)
5	0,1,2	3	6	The body has taken enforcement action re financial statements	Annual reports (2002–2008)
6	0,1,2	3	6	Level of resourcing (0 = low, 1 = medium, 2 = high, based on number of staff employed by the securities market regulator).	Courtis (2006); Jackson and Roe (2009); Horáková (2011)

Bilaga 1 fortsättning

<i>Item</i>	<i>Possible Scores</i>	<i>Weight</i>	<i>Max Score</i>	<i>Enforcement Proxy (2002/2005/2008)</i>	<i>Data sources</i>
			24	Subtotal	
			56	TOTAL	
